

INSPIRATIE

EEN ONGRIJPBAAR FENOMEEN VERKLAARD

>g uitgeverij
koninklijke van gorcum

Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum
www.vangorcum.nl

© 2022, Bert Middelbos en Raymond van Olphen

UITGEVER: Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum

FOTO'S: Raymond van Olphen, www.bullet-ray.nl

TEKSTEN: Bert Middelbos

ART DIRECTION, VORMGEVING & ILLUSTRATIES: Peter Kortleve, www.shortlife.nl

DRUKKERIJ: Drukkerij Van Gorcum, Meppel

NUR 666 ISBN 978 90 232 5924 4

Eerste druk

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur, fotograaf en uitgever.

Teksten zijn gezet in Knockout en Sagona.

**RAYMOND VAN OLPHEN
& BERT MIDDELBOS**

Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum, Assen

INHOUD

VOORWOORD	06	12. JACQUELINE GOVAERT	98	25. BERTOLF	202
TODD THRASH	08	13. SPINVIS	106	26. LUCAS HAMMING	210
01. DOUWE BOB	10	14. NIELS GEUSEBROEK	114	27. MOOI WARK	218
02. HENNY VRIENTEN	18	15. PERCOSSA	122	28. LAVALU	226
03. DI-RECT	26	16. CARO EMERALD	130	29. SLÄPSTICK	234
04. ILSE DELANGE	34	17. BLAUDZUN	138	30. GORDON GROOTHEDDE	242
05. STEF BOS	42	18. JOHN EWBANK	146	31. RALPH DE JONG	250
06. ADJE VANDENBERG	50	19. NITS	154	32. MISTER AND MISSISSIPPI	258
07. KENSINGTON	58	20. SHARON DEN ADEL	162	NAWOORD	267
08. WENDE	66	21. JACK POELS	170		
09. BOUDEWIJN DE GROOT	74	22. JB MEIJERS	178		
10. TJEERD OOSTERHUIS	82	23. TRIGGERFINGER	186		
11. DEWOLFF	90	24. ANNEKE VAN GIERSBERGEN	194		

VOORWOORD

Inspiratie. Als je online gaat zoeken, kom je uit bij definities als 'goddelijke ingeving' en 'creatieve gedachte'. Bij Inspiratie wordt je geest, je spiritus, geprikkeld. Maar wie of wat doet dat dan? Zijn het de muzen, de negen godinnen van de literatuur, de muziek en de dans? Is het een onzichtbare elektrische lading? Voor ons komt de volgende omschrijving nog het meest in de buurt van een eventueel antwoord op de vraag wat Inspiratie eigenlijk is:

Inspiratie is een bewustzijnstoestand, een bezieling, waarin de kunstenaar over het maximum van zijn scheppend vermogen beschikt.

Inspiratie is onmisbaar. Zonder Inspiratie was er domweg geen mooie muziek geweest. Iedere muzikant is er afhankelijk van, maar het komt niet op bestelling. Of wel? Wat zou het prachtig zijn als we Inspiratie dusdanig zouden kunnen duiden dat het te manipuleren valt. Dat je voorwaarden kunt creëren om te kunnen creëren. Binnen de wetenschap is Inspiratie als thema weinig onderzocht. Misschien moeten we het antwoord dan maar zoeken bij de mensen die bewezen hebben dat ze succes-

vol zijn omgesprongen met datgene wat Inspiratie hen ooit heeft gegeven: de brede top van de vaderlandse muziekwereld.

We hebben onszelf op missie gestuurd om het Inspiratiemysterie te ontrafelen. We wilden met vooraanstaande songwriters en componisten de diepte in om na een aantal sessies het fenomeen Inspiratie te kunnen vangen, te temmen en te kneden. En wel zo dat er een soort handleiding gemaakt zou kunnen worden om op ieder gewenst moment en in elke mate een beroep op Inspiratie te kunnen doen. Niels Geusebroek was onze eerste *partner in crime*. Na hem waren er nog ruim dertig andere bekende participanten die allemaal hun tijd, maar vooral hun energie wilden inzetten om onze missie te laten slagen.

Het was achteraf een uitermate dankbare queeste. Aan het eind van onze gesprekken, waarbij we het zonder uitzondering onze gesprekspartners niet bepaald makkelijk hebben gemaakt en we ze hebben uitgedaagd steeds nóg een stap dieper te graven, vroegen we of ze het een boeiend onderhoud vonden. 'Ik vond het geweldig', zei Ilse DeLange, 'zo intensief had ik me nog nooit met het onderwerp bezig gehouden'. 'Ik heb al duizenden interviews gegeven, maar zoiets

heb ik nog nooit ervaren, super interessant', aldus wereldgitarist Adje Vandenberg en Douwe Bob sprak zijn teleurstelling uit toen we aangaven het gesprek af te willen ronden: 'Kunnen we dit niet in de kroeg voortzetten met een goede pot bier erbij?'

De, zonder uitzondering, mooie gesprekken over Inspiratie hebben we gevoerd in een periode van vier jaar. Het kan zijn dat je uitspraken of namen tegenkomt van mensen die niet meer in de betreffende band spelen of zelfs, zoals in het geval van Henny Vrienten, zijn overleden. Soms gaat het, om een verhaal met voorbeelden te ondersteunen, over een voor dat moment recent album terwijl er later misschien nog andere zijn verschenen. De actualiteit is in dit boek ondergeschikt aan de inhoud.

Of de missie geslaagd is? Dat is aan jou als lezer. Voor ons was het een groot avontuur, een opwindende ontdekkingsreis. Alsof we succesvol naar schatten aan het graven waren op onontdekt terrein. Er zijn na het lezen van alle verhalen zeker een paar zeer boeiende conclusies te trekken waar iedere muziekvakbroeder of -zuster zijn of haar voordeel mee kan doen. En het zal regelmatig blijken dat Inspiratie best in bepaalde mate te kneden

is. Wij zijn erg trots op dit boek waarin niet alleen de inspirerende verhalen zeer interessant zijn, maar ook het uitzonderlijke sfeervolle fotomateriaal, geschoten met louter analoge camera's. We wensen je heel veel lees- en kijkplezier en natuurlijk heel veel...inderdaad, Inspiratie.

**RAYMOND
VAN OLPHEN &
BERT MIDDELBOS**

TODD THRASH

De Amerikaanse Professor Todd Thrash is toonaangevend in de wereld als het gaat om het wetenschappelijk bestuderen van het fenomeen Inspiratie. Hij werkt op de psychologie faculteit van de William & Mary University in Williamsburg, VS. Voorafgaand aan de serie over Inspiratie hebben we hem geïnterviewd en dat gesprek leverde boeiende quotes op die misschien niet specifiek over Inspiratie in de muziek gaan, maar een interessant inzicht geven in het verschijnsel Inspiratie in het algemeen:

'Ik realiseerde me dat de mensen die al millennia lang schrijven over Inspiratie uit allemaal andere disciplines afkomstig zijn dan de wetenschap, zoals geschiedenis en filosofie. Ik vond het onbegrijpelijk dat wetenschappers nooit onderzoek gedaan hebben naar dit onderwerp. Ik ben begonnen met de definitie en wilde onderzoeken wat de voordelen zijn en hoe je geïnspireerd raakt. Inspiratie is een motivationele staat die ervoor zorgt dat mensen in staat zijn om hun ideeën tot uiting te brengen. Het verschil met creativiteit is dat creativiteit geen staat is waarin men verkeert, zelfs geen karaktertrek, maar meer een oordeel dat je velt over bepaalde ideeën. Inspiratie is niet

hetzelfde als creativiteit. Een interessante vraag is wat er eerst komt, Inspiratie of creativiteit. Naar aanleiding van mijn studies denk ik dat er eerst een creatief idee bestaat, daarna komt de Inspiratie, en deze Inspiratie zorgt ervoor dat men gemotiveerd wordt om het idee tot uiting te brengen. Dus het is waar dat Inspiratie leidt tot creativiteit, maar ik geloof niet dat Inspiratie kan leiden tot creatieve ideeën. Ik geloof dat creatieve ideeën de reden zijn dat je geïnspireerd raakt.'

Door het boek heen hebben we meer boeiende uitspraken van professor Todd Thrash geplaatst.

DOUWWE BOB

'Inspiratie is een ongrijpbaar fenomeen. Alles wat wij kunstenaars, muzikanten en artiesten doen is eigenlijk ongrijpbaar. Maar aan het eind van de dag zijn we ook gewoon bakkers, ambachtslieden die er voor moeten zorgen dat er brood op de plank moet komen.'

‘WAT IK ER MEE WIL ZEGGEN’, ZEGT DOUWE BOB POSTHUMA, ‘is dat Inspiratie nogal overdreven wordt. Ik denk dat het een *mindset* is. Je moet gewoon tegen jezelf zeggen, “ik ga dit doen”, dan weet ik dat je veel meer kans hebt om Inspiratie te krijgen. Gewoon gaan zitten, concentreren en jezelf op de donder geven. Ik heb vaak een *writer’s block* gehad, ooit zelfs een die twee en een half jaar duurde, maar daarna heb ik me voorgenomen dat me dat nooit meer zou overkomen. Ik denk dat je het op een of andere manier gewoon kan afdwingen. Mensen doen alsof Inspiratie een ding is dat moet komen aanwaaien, maar ik zeg dat alles wat er gebeurt in je leven tussen je oren zit. En je bent zo sterk als je bent. Ik geloof niet dat Inspiratie een energie is die je moet pakken met behulp van een soort antenne. Je bent je eigen antenne en je bent ook je eigen radiostilte. Waarmee ik maar wil zeggen dat je het volledig zelf in de hand hebt. Je kan het zelf creëren. Wat ik wel geloof is dat je dingen moet meemaken om het makkelijker te laten komen. Hoe meer gekweld de ziel, hoe beter de muziek. Ik ken collega muzikanten, hele lieve gasten, maar het ergste dat die jongens hebben meegemaakt is dat hun ouders ooit zijn gescheiden. Die maken gewoon kutmuziek. Daar kunnen ze niks aan doen, maar die kunnen gewoon geen rake tekst schrijven. Als er geen pijn in je lijf zit, komt alleen maar oppervlakkig-

heid uit. Keer op keer hoor ik dingen en dan denk ik, “ja, het is leuk wat je doet en knap met je conservatorium achtergrond en zo, je begrijpt het allemaal wel, maar je bent ook een beetje een watje”, en dan heb ik het over de songteksten.’

GEKWELD

‘Ik reken mijzelf tot de groep gekwelde schrijvers. Je moet eigenlijk dankbaar zijn voor de *shit*. Ik heb het zelfs wel een tijdje opgezocht. Ik heb soms een onwijs grote destructieve drang in mezelf. Ik weet wel dat ik een moeilijk gastje kan zijn. Ik probeer daar wel aan te werken. Dat is aan de andere kant ook wel een dubbel ding. Ik wil ook geen Boeddha worden. Dat past mij ook niet. Maar ik wil in ieder geval geen schrijver worden als James Taylor in de jaren ‘80, want dan heb je een groot probleem. Toen was hij aan de heroïne en was hij een agressieve gek. Toen schreef hij echt troep. Taylor is overigens voor mij een van de beste songwriters. Maar ik ben door een moeilijk jaar gegaan. Ik zat niet lekker in mijn vel en bevond mij in een neerwaartse spiraal. Ik hield geen rekening meer met andere mensen. Ik lachte niet meer, was niet meer leuk. Op een gegeven moment was ik zó niet meer leuk dat mijn meisje bij me wegging. En dat was het glas ijskoude water in mijn gezicht dat ik nodig had. Toen ben ik gaan schrijven. De ziel was gekweld, het was tijd om het om te

‘INSPIRATIE IS EEN CONTINU STROMENDE RIVIER WAAR JE ZO NU EN DAN EEN SCHEP UIT NEEMT.’

zetten in muziek en het heeft inderdaad goed songmateriaal opgeleverd en dat is het enige waar het om gaat. Het heeft de meest persoonlijke plaat opgeleverd die ik tot dusver heb gemaakt. En eigenlijk hoop ik dat het een beetje therapeutisch heeft kunnen werken. Dat ik er wat van geleerd heb omdat ik even pas op de plaats gemaakt heb. Ik zal ongetwijfeld weer wat volwassener zijn geworden.’

DICHT BIJ DE KERN

‘Om het album *The Shape I’m In* (2019) te maken zijn we een maand lang als band op een schip gaan zitten. Bij de start hadden we helemaal nog niks. We zijn gewoon gaan *jammen* met elkaar. Een *beat*, een baspartij en dan lekker op zoek met elkaar. We begonnen instrumentaal en kwamen

zo uit bij een paar basisvormen van nieuwe nummers. Niet helemaal af, want anders ben je niet meer vrij om te tekst in te passen. Je moet ruimte houden om de tekst de muziek te laten beïnvloeden. Ik vond wel dat het een album moest worden waar je ook een beetje op kon dansen. Ik vond dat ik mijn plafond wel bereikt had met dat 60’s en 70’s ding. De nieuwe plaat was een soort logisch gevolg om een ander soort productie aan te gaan. Tekstueel is hij primitiever dan ooit. Simpler, maar recht voor zijn raap en zeer dicht bij de kern. Als je zoiets maakt met elkaar op een intensieve manier dan wordt het wel intiem. Het vergt van de band enige mate van inlevingsvermogen om samen aan zoiets te werken. Maar het mooie is dat je elkaar voortdurend inspireert. Het is een

soort pingpongen, balletjes overgooien met z’n vijven. En niet bang zijn, ook nee kunnen zeggen. Het is belangrijk om te kunnen zeggen dat iets slecht is. Het materiaal gaat wel door vijf filters heen. Dat kan ook een valkuil zijn omdat je het risico loopt dat alle scherpe randjes er af gaan en je niks boeiends meer overhoudt. Op deze manier samenwerken kan alleen als je respect voor elkaar hebt, maar er is wel een hiërarchie. Uiteindelijk ben ik de baas, maar dat wil niet zeggen dat niet iedereen een logische, organische, en daarmee uiterst waardevolle plek in het collectief inneemt.’

DEADLINE

‘Ik ben geen schrijver die elke dag gaat zitten en aan het werk gaat. Je zou bijna kunnen zeggen dat mijn songmateriaal en

de kwaliteit er van afhankelijk is van een deadline. Zo ging het ook bij mijn deelname aan *De Beste Singer Songwriter van Nederland*. Daar werd ik gedwongen om in zeer korte tijd goed nieuw materiaal te leveren. Ik kan dat dus, is gebleken. Maar als het niet per se hoeft heb ik niet de voortdurende drang om te schrijven. Een deadline betekent voor mij dat ik als een bezetene aan het werk ga. Ik verwerk informatie anders dan andere schrijvers doen. Ik bouw dat een lange periode op en dan ineens, boem, dan knalt het er allemaal uit. Dat zal dan mijn trigger van de Inspiratie zijn. Toch is het een keer anders gegaan. De ballad *I Do* schreef ik terwijl ik niet meer kon kijken van de tranen. Ik had een maand alleen maar huilend thuis gezeten. Ik ben achter de piano gekropen

en toen kwam het lied er in een keer uit. Opbouwen, opbouwen en daar was hij ineens. Dat was een vorm van Inspiratie waar ik nog niet helemaal achter ben. Zoals dat nummer tot stand kwam had ik het nooit bewust kunnen arrangeren. Je zou kunnen zeggen dat het me overkwam. Ik vind dat lastig, want dan wordt het zweverig. Daar ben ik bang voor, dat vind ik gevaarlijk. Ik wil het in de hand hebben. Ik wil niet uitkomen bij signalen uit het universum of externe energie en die *shit*. Da's een eng ding, hoor. Het is een soort zelfbescherming dat ik over dat aspect graag de nuchtere controle wil houden. Maar ik ontkom er niet aan dat ik wel beseft dat het onderbewustzijn een groot deel uitmaakt van het schrijfproces. Dat mystieke heb je nou eenmaal niet onder controle.'

RIVIER

'Live spelen heeft ook alles met Inspiratie te maken. Er zijn van die dagen dat alles klopt. Het geluid is goed, de stemming onderling, het biertje van tevoren valt precies goed, dan kan je een soort van magie krijgen op het podium. En natuurlijk het publiek. Het mooiste wat je terug kan krijgen van het publiek, de ultieme beloning zeg maar, is damesondergoed. Ik bedoel, voor minder

dan tien slippjes stap ik het podium niet op, hahaha. Vlak daarna komt oprechtheid. Als je merkt dat je publiek het snapt dan heb je een wisselwerking. En dan maakt het voor mij niet uit of ik voor één of voor duizend man sta. Ik ga daar onwijs goed van spelen. Luisteraars verdienen niet minder dan dat. Vooral in deze tijd waarin vluchtigheid, oppervlakkigheid, *fake* en *fastfood* de cultuur uitmaken. Mensen verdienen de waarheid. Als je teksten niet wilt schrijven en zingen omdat je bang bent voor wat mensen gaan denken dan moet je stoppen met schrijven, want dan ben je alleen maar jezelf aan het verloochenen. Als je tegen jezelf liegt, lieg je tegen iedereen. Het gaat mij er om dat de luisteraars er iets uit halen en misschien kan ik mijn generatie en de generatie ervoor een hart onder de riem steken. Ik wil niet de prediker uithangen, maar het mooiste compliment is als mensen zeggen dat je ze door een moeilijke tijd hebt geholpen of dat ze zeggen "ik voel het, ik kan er wat mee". Daarvoor doe je het uiteindelijk. Tja, ...Inspiratie. Ik geloof toch dat de inspiratierivier in jezelf zit, die stroomt gewoon altijd door. Zo nu en dan stap je even naar de oever en neem je er een flinke schep uit.' ←

Professor Todd Thrash:

'Er is geen neurologisch onderzoek gedaan naar Inspiratie. Er is wel gewerkt aan neurologisch bewijs bij gerelateerde concepten zoals positieve emotie en creativiteit. Bijvoorbeeld hoe de hersenen van creatieve mensen verschillen van mensen die minder creatief zijn en naar verschillende fasen van het creatieve proces. Laten we zeggen dat creativiteit en positieve emotie gelokaliseerd zijn in bepaalde delen van het brein. Inspiratie is waarschijnlijk ook gerelateerd aan deze gebieden maar wat belangrijk is om te bedenken is dat niet alle positieve emotie Inspiratie is.'

